

Türkiye ve Ortadoğu: Alt-bölgeler Üzerinden bir Değerlendirme

Jonathan Levack, Gökçe Perçinoğlu

TESEV
DIŞ POLİTİKA
PROGRAMI

Son zamanlarda Türkiye'nin Ortadoğu'da önemi giderek artan aktörlerden biri olduğuna sıkça değinilmektedir. 1990'larda bölgeye karşı benimsediği uzak ve neredeyse ilgisiz tavırdan farklı olarak Türkiye şu anda dört elle bölgenin sorunlarıyla meşgul olmakta. Bölgenin uzun zamandır yerini koruyan dört diktatörünü koltuklarından eden demokratik hareketlere ilk destek veren ülkelerden biri olan Türkiye şimdi de Suriye krizinin çözümünde öne çıkan ülkelerden biri. Fakat Türkiye'yi bölgesel bir lider ya da önemli bir aktör ilan edenlerin genelde dışarıda bıraktığı bir soru var: bölgenin Türkiye hakkında ne düşündüğü.

Bu makale bu sorudan yola çıkarak bölgedeki vatandaşların Türkiye'yi nasıl gördüğünü anlamak için TESEV'in her yıl yaptığı *Ortadoğu'da Türkiye Algısı*¹ araştırmasından hareketle verileri alt-bölgelere (Kuzey Afrika, Levant², Arap Yarımadası³) ayırarak incelemeyi

- 1 Akgün, M. ve Senyücel Gündoğar, S. (2012). *Ortadoğu'da Türkiye Algısı 2011*. İstanbul, TESEV Yayınları.
- 2 Bu yazıda Doğu Akdeniz yerine Türkçe'de fazla kullanılmayan Levant kelimesi tercih edilmiştir. Bunun nedeni bu kategoride Ürdün, Lübnan, Filistin ve Suriye'nin yer alması, İsrail'in almamasıdır. Dolayısıyla Levant kelimesinin bahsedilen grubu daha iyi temsil ettiği düşünülmüştür.
- 3 Kullanılan kategorilerde Kuzey Afrika: Tunus, Libya ve Mısır¹; Levant: Ürdün, Lübnan, Filistin ve Suriye'yi; Arap Yarımadası: Suudi Arabistan, Yemen, Irak, Bahreyn, Kuveyt, BAE, Katar ve Umman¹ içermektedir. Karşılaştırma için İran da ayrı bir kategori olarak dâhil edilmiştir.

amaçlıyor. Böylece Türkiye'nin siyasi rolünün, 'Arap Baharı'na verdiği tepkinin ve bölgedeki insanlar için bir model olup olmadığı Ortadoğu'nun farklı bölgelerinde nasıl görüldüğü ortaya konacak. Özellikle bölgedeki hangi sosyo-ekonomik grupların, cinsiyet, sınıf ve yaşa göre Türkiye'yi nasıl algıladığı incelenecek. Umuyoruz ki böyle bir inceleme Türkiye'nin Ortadoğu ile ilişkilerine ışık tutması, potansiyel değerini ortaya koyması, fakat aynı zamanda yapabileceklerine ve bunların sınırlarına dikkat çekmesi açısından fayda sağlayacaktır.

HERKESE HİTAP EDEN BİR TÜRKİYE?

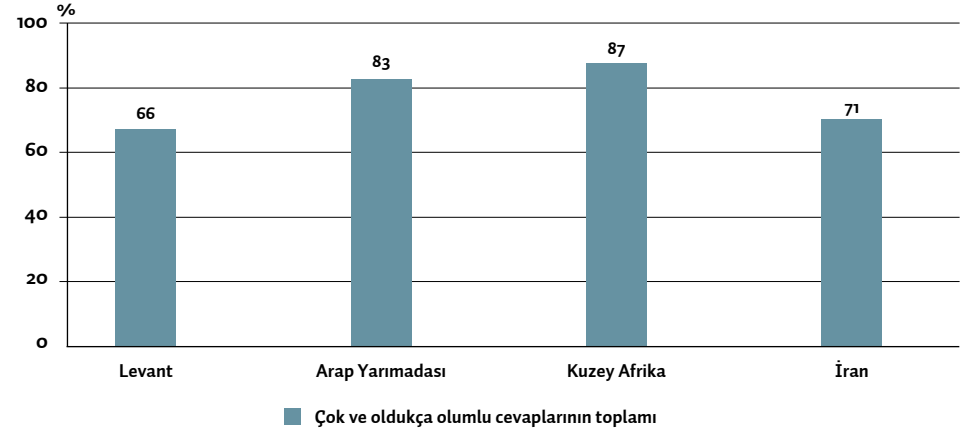
Türkiye'nin geçtiğimiz on yılda Ortadoğu'da büyük ölçüde yükselen imajı çoğunlukla bölgede izlediği yeni ve aktif dış politika, ekonomisi ve popüler kültürü ile ilişkilendirildi. Bunlar tabii ki Türkiye'nin çekiciliğinin önemli birer unsuru. Konu Türkiye olunca görünen o ki herkese hitap eden bir şey var fakat iki şeyin altının çizilmesi gerekiyor: Bir kişiye hitap eden bir özellik diğerine etmeyebilir ve sadece daha görünür olmak daha popüler de olunabileceği anlamına gelmez.

Araştırmada Ortadoğu'dan katılımcılara Türkiye hakkındaki görüşleri sorulduğunda çok olumlu ve oldukça olumlu cevaplarının toplamının etkileyici şekilde %78 çıktığı görülüyor. Fakat alt-bölgelerde sonuçlar

Jonathan Levack TESEV Dış Politika Programı'nda program yöneticisidir. Ayrıca çoğunlukla Türkiye dış politikası, enerji ve ekonomi konularında çeşitli yayınlar için yarı zamanlı yazarlık yapmaktadır. Lisans üstü derecesini SOAS'tan Ortadoğu siyaseti üzerine almış, lisans derecesini ise Bath Üniversitesi'nde siyaset ve ekonomi alanında tamamlamıştır.

Gökçe Perçinoğlu TESEV Dış Politika Programı'nda proje yöneticisidir. Lisans üstü derecesini SOAS'tan uluslararası hukuk alanında almıştır. Çalıştığı alanlar arasında Türkiye dış politikası ve Türkiye'nin Ortadoğu ve Güney Kafkasya ile ilişkileri bulunmaktadır.

TABLO 1: TÜRKİYE HAKKINDA NE DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

dikkate değer farklılıklar gösteriyor. Örneğin Tablo 1’de görüldüğü gibi Kuzey Afrikalı katılımcıların %87’si Türkiye hakkında olumlu düşünürken bu oran Levant’ta %66.

Burada iki noktaya değinilmeli. İlki Tunus, Libya ve Mısır gibi değişim sürecinden geçen Kuzey Afrika ülkelerinin genellikle bölgedeki halk hareketlerini destekleyen aktörlere karşı daha olumlu görüş bildirmesi. Buna paralel olarak Kuzey Afrika’daki bu yüksek oran Türkiye’nin açık desteğinin bu bölgedeki katılımcılar tarafından olumlu karşılanmasıyla da açıklanabilir.

Levant’a baktığımızda ise Türkiye’nin buradaki krize verdiği tepkinin Suriye’de olumsuz karşılandığı görülüyor, ki bu da Levant bölgesinin ortalamasını aşağı çekiyor. 2010 yılındaki %93 ve 2009’daki %87’ye karşılık 2011 yılında Suriyeli katılımcıların sadece %44’ü

Türkiye hakkında olumlu düşünüyor, – bu 2011 yılı için açık ara Türkiye hakkında olumlu düşünenler arasında en düşük oran oluyor.

Türkiye hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna verilen cevaplarda farklı yaş grupları, sosyal sınıf ve cinsiyetler arasındaki farkların oldukça az olduğu görülüyor – kategoriler arasında yalnızca yüzde 2 ya da 3 civarı farklar var. Oysaki verilen cevaplarla eğitim seviyesi arasında bir ilişki kurulabilir. Daha eğitilmiş katılımcıların -yani üniversite ya da daha üzeri bir seviyeden mezun olduğunu beyan edenlerin- Türkiye’ye olumlu bakma olasılıkları daha fazla. Daha az eğitim almış araştırma katılımcılarının %72’si Türkiye hakkında olumlu düşünürken iyi eğitilmiş katılımcılar arasında bu oran %85’e çıkıyor. Bu eğilim diğer sorulara verilen cevaplarda da bu şekilde seyrediyor.

Türkiye’nin Ortadoğu’daki popülaritesinin sebepleri incelenirken bazı akademisyenler ekonomisine, kültürel mirasına ve televizyon dizilerinin bölgedeki popülarlığına referans vermekte.⁴ Araştırma sonuçlarına alt-bölgeler

Oysaki verilen cevaplarla eğitim seviyesi arasında bir ilişki kurulabilir. Daha eğitilmiş katılımcıların -yani üniversite ya da daha üzeri bir seviyeden mezun olduğunu beyan edenlerin- Türkiye’ye olumlu bakma olasılıkları daha fazla.

⁴ Karol K. (2011). *Turkey and Democratization in the Arab World: Between an Inspiration and Model. The*

açısından baktığımızda ise Türkiye hakkında olumlu düşünme ile kültürel ve ekonomik olarak nasıl algılandığı arasındaki ilişkinin önemli olmakla birlikte tek etken olmadığını görüyoruz. Örneğin Tablo 1'deki sonuçlardan farklı olarak Levantlı katılımcılar en çok Türkiye yapımı dizi izlemiş olanlar (%83) iken Kuzey Afrikalı katılımcılar en az (%70). Benzer şekilde Levant'ta Türkiye menşeli ürün kullanmış olanların oranı da yine Kuzey Afrika'dan daha fazla.

Bu tabii ki "Gümüş/Noor" fenomeninin önemini göz ardı etmemeli⁵, özellikle de belli demografik gruplar arasında. İlginç olan katılımcıların yaşları arttıkça Türkiye yapımı bir dizi izlemiş olma oranlarının azalması. 18-29 yaş arası katılımcıların %80'i en az bir kere izlemişken, 30-49 yaş arası katılımcılarda bu oran %72, 50 üstü katılımcılarda ise %70.

Polish Institute of International Affairs. Ağustos 2011.

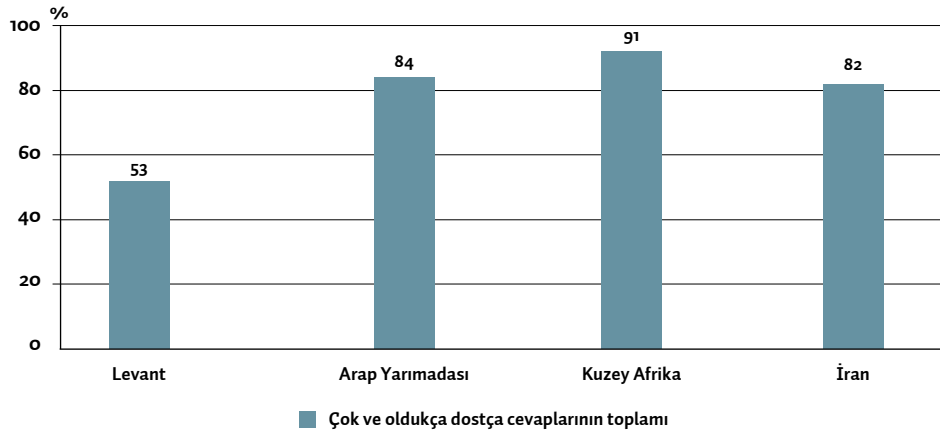
- 5 Türkiye yapımı dizilerin Ortadoğu'daki popülaritesi hakkında daha fazla bilgi için bakınız: Aridi, F. (2011). *Turkish Soap Operas: Neo-Ottoman influence? Ya da Kart, E. (2011). Foreign Melodramas. Her ikisi de Revolve Magazine Yaz 2011 Türkiye ilavesinde bulunabilir.*

Nerede tatil yapmak istersiniz diye sorulduğunda da İranlı katılımcılar, örneğin Arap Yarımadası'na göre Türkiye hakkında daha az olumlu düşüncelerine rağmen, Türkiye'de tatil yapmayı en çok tercih edeceğini söyleyenler (%40). Yine 18-29 yaş arasında olanlar (%34) ve üst ekonomik sınıfa mensup olanlar (%36) Türkiye'yi ilk tatil tercihi olarak görenler. Kadın ve erkek katılımcılar arasında ise sırasıyla %27 ve %33 olmak üzere küçük bir fark var.

Bölgenin şimdi ve on yıl sonra en güçlü ekonomisi sorulduğunda Türkiye için en olumlu cevaplar İran ve Kuzey Afrika'dan geliyor. Şaşırtıcı olarak eğitim ve gelir seviyesi düşük katılımcıların Türkiye'nin ekonomisini bir başarı olarak algılama oranları da azalıyor. Eğitim ve gelir arttıkça Türkiye'nin ekonomisi daha çok beğeniliyor. Türkiye menşeli ürünleri en iyi bilenler Levant'tan katılımcılar, %82'si kullandığını belirtiyor. Eğitim seviyesi yüksek olanlar arasında da (%78) diğer eğitim seviyelerine göre Türkiye menşeli ürünleri kullananlar daha fazla.

Son olarak Türkiye'nin bölgede siyasi bir aktör olarak nasıl algılandığı da dikkate değer. Katılımcılara Türkiye hükümetinin kendi

TABLO 2: TÜRKİYE'NİN HÜKÜMETİNİZE NE KADAR DOSTÇA YAKLAŞTIĞINI DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

hükümetlerine ne kadar dostça yaklaştığı sorulduğunda diğer sorularda görülen eğilim devam ediyor, Kuzey Afrika dostça yaklaştığını söyleyenlerin en çok (%91), Levant ise en az olduğu yer (%53). Fakat yine Levant'tan gelen sonuçlarda Suriye'nin etkisi göz ardı edilmemeli. Ürdünlü katılımcıların %90'ı, Filistinli katılımcıların ise %92'si Türkiye'nin kendi hükümetlerine dostça yaklaştığını düşünürken Suriyeli katılımcıların yalnızca %41'i bu şekilde düşünüyor. Araştırmanın yapıldığı dönemde Türkiye ve Suriye arasındaki gerilimin tırmandığı düşünüldüğünde bu sonuç çok da şaşırtıcı değil. Yine bölge genelinde katılımcıların eğitim seviyesi yükseldikçe Türkiye'nin hükümetlerine dostça davrandığı cevabını verme oranları da artıyor.

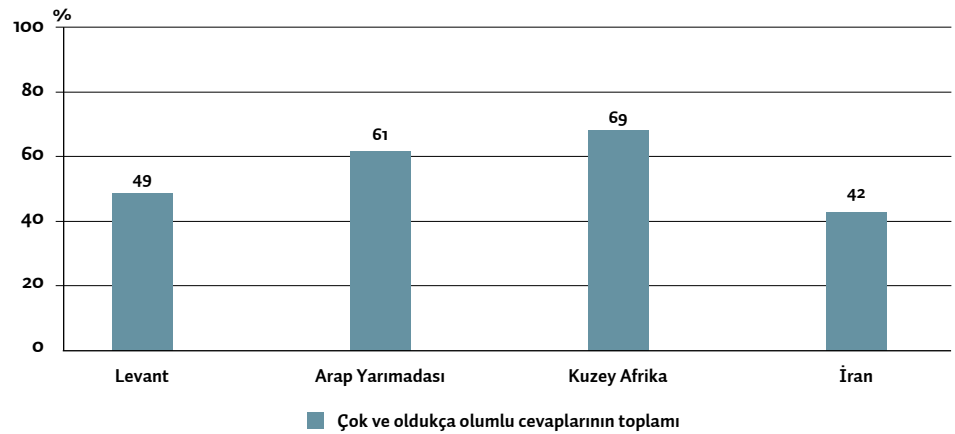
Aynı eğilim Türkiye bölgesinde daha fazla rol oynamalı mı sorusuna verilen cevaplarda da devam ediyor. Bu ifade en çok desteği Kuzey Afrika (%83) ve Arap Yarımadası'ndan (%74) alıyor. Suriyeli katılımcıların yalnızca yarısı Türkiye'nin bölgede daha fazla rol oynaması fikrini destekliyor. Suriye'nin sonuçlara etkisi olmakla birlikte bu sefer Lübnan ve Ürdün'den gelen desteğin de azaldığı görülüyor.

DOĞRU TEPKİ?

Bazı açılardan Türkiye Arap Baharının ardından önemli bir aktör haline geldi. Örneğin Erdoğan Mübarek'e gitmesini söyleyen ilk liderlerden biriydi ve Türkiye Suriye'deki halk hareketinin en önde gelen destekçilerinden biri oldu. Fakat bölgenin tüm bunlara nasıl baktığı genellikle çok üzerinde durulmayan bir konu oldu. 2011'de yaşanan ayaklanmaların ardından Türkiye Ortadoğu'da yaşayan insanlar tarafından olumlu ve etkili bir aktör olarak görüldü mü?

Tablo 3'te görüldüğü gibi Türkiye'nin Arap Baharına etkisi konusunda farklı görüşler var. Kuzey Afrikalı katılımcıların neredeyse üçte ikisi Türkiye'nin Arap Baharına olumlu etkisi olduğunu düşünürken İranlı katılımcıların yalnızca %42'si bu şekilde düşünüyor. Özellikle Türkiye'nin etkisinin en olumlu görüldüğü ülkeler ayaklanmaların iktidar değişimi ile sonuçlandığı Kuzey Afrika ülkeleri. Arap Yarımadası'nda da %61 gibi yüksek bir oranla Türkiye'nin rolü olumlu değerlendiriliyor. İlginç bir şekilde cevapların farklı yaş, eğitim ve sınıf seviyelerinde oldukça tutarlı olduğu görülüyor. Tek fark yaratan kategori ise cinsiyet; erkek

TABLO 3: TÜRKİYE'NİN ARAP BAHARINA ETKİSİ

Açık olan Türkiye'nin Arap Baharı olarak adlandırılan olaylar karşısında izlediği siyasetin bölgede bir dereceye kadar olumlu karşılandığı fakat tümü için genellenemeyeceği.

katılımcıların %60'ı kadın katılımcıların ise %51'i Türkiye'nin Arap Baharına olumlu etkisi olduğunu düşünüyor.

Katılımcılara Türkiye'nin son 12 ayda gerçekleşen olaylara verdiği tepkileri nasıl buluyorsunuz diye sorulduğunda verilen cevapların alt-bölgelere göre dağılımı Tablo 3'teki sonuçlarla paralellik taşıyor. Kuzey Afrikalı katılımcıların %80'i, Arap Yarımadasındaki katılımcıların %70'i, Levantlı katılımcıların %60'ı ve İranlı katılımcıların %42'si Türkiye'nin tepkisini çok ya da oldukça olumlu bulduğunu söylüyor. Bir önceki sorudan farklı olarak kendilerini üst sınıf ya da iyi eğitilmiş olarak tanımlayan katılımcılar Türkiye'nin verdiği tepkiyi de çok ya da oldukça olumlu olarak değerlendiriyor. Fakat yine erkek katılımcıların kadınlardan daha olumlu bir

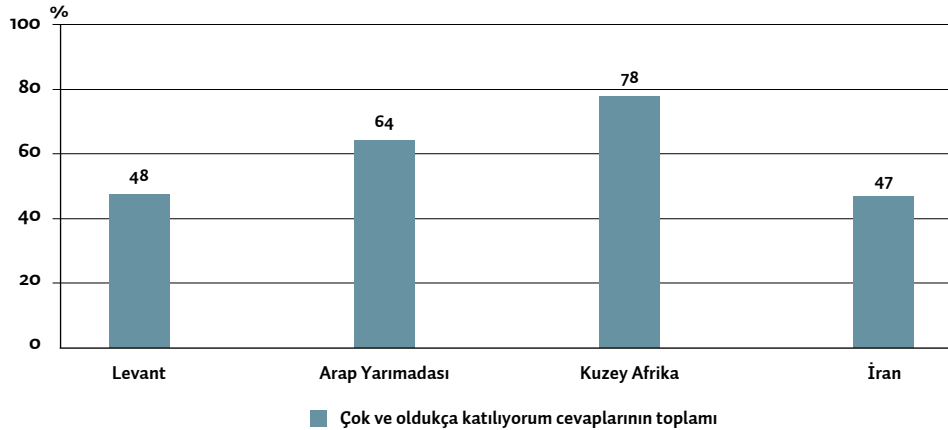
değerlendirmede bulunduğuna dikkat çekmekte fayda var (%68'e %57).

Açık olan Türkiye'nin Arap Baharı olarak adlandırılan olaylar karşısında izlediği siyasetin bölgede bir dereceye kadar olumlu karşılandığı fakat tümü için genellenemeyeceği. İran dışında tüm alt-bölgelerde Türkiye'nin verdiği tepki olaylara etkisinden daha olumlu değerlendiriliyor. Bu durum bölgedeki kamuoyu görüşünün daha ziyade faydacı bir bakışa sahip olduğu, Türkiye'nin pozisyonunun takdir edildiği kadar etkili bulunmadığı izlenimini veriyor. Türkiye ayrıca erkek katılımcılar arasında kadınlara göre daha popüler, ve yine kendini üst sınıf olarak tanımlayan katılımcıların da Türkiye'yi daha olumlu bir çerçevede değerlendirme eğilimleri fazla.

GÜZELLİK BAKANIN GÖZÜNDEDİR

Bölge genelinde yaşananlar Türkiye modeli tartışmasını tekrar gündeme getirdi. Fakat Türkiye modelinin bölge için uygun olup olmadığı sorusu üzerine düşünülürken pek azı bölgedeki vatandaşların Türkiye hakkında ne

TABLO 4: TÜRKİYE ORTADOĞU ÜLKELERİ İÇİN BİR MODEL OLABİLİR YARGISINA KATILIYOR MUSUNUZ?

Bu sonuçlar bir noktaya kadar Türkiye'nin Arap sokağının kazananı olduğu görüşü ile çelişiyor. Türkiye, bölgenin iyi eğitilmiş ve gelir düzeyi yüksek vatandaşlarının modeli olmuş gibi gözüküyor.

---

düşündüğüne odaklandı. Bu makale Türkiye'nin bölge ülkeleri için bir model olup olmayacağını ya da ne tür bir model sunduğunu incelemiyor - ki Türkiye'nin her iki durumda da birçok yetersizliği var. Bunun yerine bölgedeki vatandaşların bir model olarak Türkiye hakkında ne düşündükleri anlaşılmalı çalışılacak. Sonuçta güzellik bakanın gözündedir.

TESEV'in 2011 araştırması genel olarak bölgedeki insanların Türkiye'yi bir model olarak gördüğünü, katılımcıların neredeyse üçte ikisinin bu yönde görüş bildirdiğini gösteriyor. Bu sonuç hem üç yıl üst üste verilere baktığımızda tutarlı hem de Maryland Üniversitesi'nin Mısır araştırması ile destekleniyor.⁶ Fakat Tablo 4'teki sonuçlar alt-bölgelerde bu fikrin desteklenmesinde önemli farklılıklar olduğunu ortaya koyuyor. Kuzey Afrikalı katılımcıların %78'i Türkiye'yi bir model olarak görürken Levantlı katılımcıların yarısından azı aynı görüşü paylaşıyor - burada yine Türkiye'yi bir model olarak görenlerin en az olduğu Suriye'nin tüm Levant ortalamasını aşağı çektiğini de belirtmek gerekiyor. Buna ek olarak Arap Yarımadası'ndaki katılımcıların %64'ü ve İranlı katılımcıların %47'si Türkiye'yi bir model olarak görüyor.

Bölge genelinde sonuçlara baktığımızda Türkiye'ye model olarak verilen desteğin bazı kategoriler arasında daha ön planda olduğunu

görüyoruz. Kendilerini alt ya da çalışan sınıf olarak tanımlayan katılımcıların %52'si Türkiye'nin bir model olabileceğini düşünürken, kendilerini orta sınıf olarak tanımlayanların %63'ü ve üst sınıf olarak tanımlayanların ise %71'i aynı görüşü paylaşıyor. Benzer şekilde iyi eğitilmiş katılımcıların %70'i Türkiye'yi model olarak görürken az eğitimliler arasında bu oran %42. Görünen o ki Türkiye kendini yüksek gelirli ve iyi eğitilmiş olarak tanımlayanlara daha çok hitap ediyor.

Türkiye'yi model olarak gören katılımcılardan bunun nedenlerini sıralamaları da isteniyor. İran dışındaki tüm alt-bölgelerde en fazla Türkiye'nin demokrasisi cevabı veriliyor (katılımcıların üçte biri tarafından). Belki şaşırtıcı sayılabilecek şekilde Türkiye'nin demokratik bir rejime sahip olması en çok desteği %38 ile Arap Yarımadası'ndan alıyor. Bu cevap ayrıca kendini üst sınıf ve 50 yaş üstü olarak tanımlayan katılımcılar arasında öne çıkıyor.

Türkiye'nin ekonomik başarısı cevabı ayrıca İran (%35) ve Kuzey Afrika'da (%26), Arap Yarımadası (%20) ve Levant'a (%17) göre daha fazla dile getirilmiş. Türkiye'nin demokrasisine referans veren katılımcılar gibi Türkiye'nin ekonomisi nedeniyle model olabileceğini söyleyenler de iyi eğitilmiş ve üst sınıfa mensup olma eğilimi taşıyorlar.⁷ Bu eğilimin dışına çıkan tek cevapsa Türkiye'nin Müslüman kimliği cevabı oluyor. Bu cevap alt ve orta sınıf mensubu katılımcıların üst sınıflara göre daha fazla dile getirdiği bir sebep.

Bu sonuçlar bir noktaya kadar Türkiye'nin Arap sokağının kazananı olduğu görüşü ile çelişiyor.

---

⁶ Maryland Üniversitesi'nin her yıl yaptığı Arap kamuoyu araştırmasında Mısırlı katılımcılara Mısır'ın politik sisteminin en çok hangi ülkeye benzediğini istedikleri soruluyor, katılımcıların %44'ü Türkiye cevabını verirken %10'u Fransa ve %8'i Suudi Arabistan, Çin ve Almanya diyor.

---

⁷ Daha önce de değinildiği gibi bölgede 10 yıl sonra hangi ülkenin en güçlü ekonomi olduğunu düşündükleri sorulduğunda iyi eğitilmiş ve üst sınıfa mensup olanların daha çok Türkiye cevabı verdiği görülmektedir.

Türkiye, bölgenin iyi eğitilmiş ve gelir düzeyi yüksek vatandaşlarının modeli olmuş gibi gözüküyor. Ve bu kişiler Türkiye'nin demokratik rejimini ve ekonomik performansını bölge için model olabilmesinin sebepleri olarak vurguluyorlar. Özü itibarıyla Türkiye'nin ne yaptığından çok ne olduğu onu önemli yapıyor – bu rant ekonomilerinin hüküm sürdüğü bir bölgede başarılı bir ekonomi ve komşularından daha demokratik bir devlet anlamına geliyor. Benzer şekilde İsrail karşısında ya da Filistin sorununda sergilediği duruş da Levant dışında diğer bölgelerde ön plana çıkan bir neden olmuyor.

Türkiye'nin bu kilit öneme sahip konudaki duruşunun model görülmesinde büyük etkisi olmasa da bazı konularda aldığı tavrın nasıl algılandığını olumlu ve olumsuz yönde etkilediği açık. Yukarıda da belirtildiği gibi Türkiye'nin Arap Baharında ortaya koyduğu tepki özellikle Kuzey Afrika'da olumlu karşılanıyor. Burada Türkiye modeli de diğer bölgelerle karşılaştırıldığında beğeniliyor. Örneğin 2010'da Mısırlıların %66'sı Türkiye'nin model olabileceğini düşünürken 2011'de bu oran %78'e yükseliyor. Fakat kamuoyu görüşü genelde değişkendir ve yükselebildiği gibi düşebilir de. Örneğin 2010'da İranlıların %65'i Türkiye'yi model olarak görürken 2011'de sadece %47'si aynı şeyi söylüyor.

Hiç şüphesiz Ortadoğu daha önce görülmemiş bir değişim yaşıyor ve Türkiye bu süreçteki önemli aktörlerden biri. Türkiye'nin yaşanan olaylar karşısında aldığı tutumun bölge genelinde Türkiye hakkındaki fikirleri de olumlu olumsuz etkilemiş olduğu açık. Araştırma kapsamında farklı soru ve cevaplar gösteriyor ki Kuzey Afrika'daki katılımcıların Türkiye hakkında daha olumlu bir algısı varken Suriye ve İran'da Türkiye algısı daha olumsuz. Sonuç olarak Türkiye'nin eylemleri belli riskleri de beraberinde getiriyor.

Fakat bu Türkiye'nin ne olduğu ve neyi temsil ettiğinin bölge genelindeki imajının önemli bir parçası olduğu gerçeğini de geçersiz kılmıyor. Türkiye'ye ve temsil ettiği modele olan ilgi onun demokrasisine ve ekonomik başarısına dayandırılıyor gibi görünüyor. Bu nedenle Türkiye'nin kitlelerin sözcüsü olmaktan çok bölgenin iyi eğitilmiş ve gelir düzeyi yüksek vatandaşlarına hitap ettiği düşünülebilir. Fakat anlaşılana o ki bölge için bir model olmak elde tutması zor bir sıfat. Türkiye'nin bölgede model imajını elinde tutabilmesi için ülkenin daha ileri reformlarla demokratikleşme sürecine ve ekonomik kalkınmasına devam etmesi gerekiyor.

TESEV

Bankalar Cad.
Minerva Han, No: 2 Kat: 3
34420 Karaköy İstanbul
T +90 212 292 89 03
F +90 212 292 90 46
www.tesev.org.tr

TESEV HAKKINDA

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV) bağımsız bir sivil toplum örgütü olarak, Türkiye'nin acil çözüm bekleyen sosyal, kültürel, politik ve ekonomik sorunları üzerine çalışmalar yürütür. 1994 yılında bir düşünce üretim merkezi olarak İstanbul'da kurulan TESEV, Türkiye'de politika eksenli diyalog ve araştırma kanallarını kullanarak bilimsel çalışmalara dayalı bulgular ile politika yapım süreci arasında bir köprü görevi görmeyi amaçlamaktadır.

TESEV Dış Politika Programı, Türkiye'de dış politika yapım sürecine katkı sağlamak ve bu alanda diyalog ortamının yaratılması için çalışmaktadır. Çalışmaları dört ana alan üzerine yoğunlaşmaktadır: İkili İlişkiler, Türkiye ve Yakın Çevresi, Algı Araştırmaları ve Avrupa Birliği. Bu alanlar altında Türkiye'nin AB katılım sürecine, Türkiye-Ortadoğu ilişkilerine, Kafkaslarda istikrarın sağlanmasına, Kıbrıs sorununa ve dış politikanın kamuoyu tarafından nasıl algılandığına odaklanılmaktadır.

Copyright © Haziran 2012

Bu yayının tüm hakları saklıdır. Yayının hiçbir bölümü Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı'nın (TESEV) izni olmadan elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt veya bilgi depolama, vb.) yollarla çoğaltılamaz.

Bu yayında yer alan görüşler yazara aittir ve bir kurum olarak TESEV'in görüşleri ile kısmen ya da tamamen örtüşmeyebilir.

TESEV Dış Politika Programı, bu yayının hazırlanmasına ve tanıtılmasına katkılarından ötürü Açık Toplum Vakfı'na, KA Araştırma'ya ve TESEV Yüksek Danışma Kurulu'na teşekkür eder.